

De Wmo: Niet leunen maar steunen!

door **Fransien Lukkezen** en **Daphne Vrehe**

ZEVENAAR - De was doen voor iemand die ziek is, behoefte aan een praatje omdat je pijn hebt, gesprekken voeren, een luisterend oor willen, controleren of een buurman nog leeft door te kijken of de gordijnen nog wel open gaan, bingoën of sjoelen met buurtbewoners, een nieuwe jas kopen met iemand als je dat niet meer met je dochter kan doen, gewassen, aangekleed en uit bed gehaald worden. De Wmo zou deze dingen een stuk gemakkelijker moeten maken. Vanaf 1 januari 2007 heeft deze Wet Maatschappelijke Ondersteuning de WVG en een deel van de AWBZ vervangen.¹ En hiermee zou iedereen, jong, oud, met of zonder beperking en in welke maatschappelijke of economische positie dan ook, mee kunnen doen aan de samenleving.

Oude stelsel versus nieuwe stelsel

De WVG, de Wet Voorzieningen Gehandicapten, is een wet die regelt dat gehandicapten de hulp en de zorg krijgen die ze nodig hebben op gebied van zowel thuiszorg door mensen als op gebied van materialen (bijv. een rolstoel, een lift of een drempelverlaging in huis).

De AWBZ, de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten, is een volksverzekering voor ziektekostenrisico's waar je je niet individueel voor kunt verzekeren. Iedereen die in Nederland woont of werkt is er voor verzekerd en heeft recht op vergoeding van de AWBZ-zorg. De AWBZ dekt zware geneeskundige risico's die niet onder de zorgverzekeringen vallen. Het gaat om medische kosten die door vrijwel niemand op te brengen zijn. De AWBZ wordt

uitgevoerd door de zorgverzekeraars vanuit speciale zorgkantoren. Op grond van de AWBZ krijg je bijzondere ziektekosten zoals kosten van langdurige zorg thuis of opname in een verpleeghuis of gehandicapteninstelling. Deze worden niet door de zorgverzekering vergoed.²

Het deel van de AWBZ dat is vervangen door de Wmo betreft dan deze huishoudelijke verzorging.

Er is gebleken dat één zevende deel van de mensen die recht heeft op een vergoeding door de WVG, niet tevreden is over hoe de zaken lopen.³ Men wilde de WVG aanpassen en heeft er daarom een deel van de AWBZ in het nieuwe beleid bijgenomen. Dit nieuwe beleid heeft een nieuwe naam gekregen: de Wmo. In feite is de Wmo dus een andere naam voor de aangepaste WVG met een deel van de AWBZ erin verwerkt.

Waarom de Wmo?

Het voornaamste doel van de vervanging van de WVG en een deel van de AWBZ door de Wmo, is om mensen niet meer van het kastje naar de muur te sturen. Mensen die gebruik willen maken van de Wmo, en dit zullen vooral ouderen zijn⁴, moeten zich nu bij één punt melden, namelijk het gemeentehuis, en vanaf hier wordt alles verder voor ze geregeld. Ook wordt er één dossier aangelegd die ze mee kunnen nemen naar eventuele tussenpersonen zodat ze niet weer hun hele verhaal hoeven te doen. Zorg nodig hebben is al erg genoeg. Mensen moeten hun eigenwaarde blijven houden, daarom moeten er ook individuele oplossingen zijn. Niet één maatpak waarin iedereen moet lopen want dat gaat niet werken. Ook is voor de Wmo gekozen om het commerciële tegen te gaan. Als een

¹ Folder; Zorg voor zelfstandig en actief leven, De Wmo en andere individuele voorzieningen in Zevenaar

² <http://www.minvws.nl/dossiers/awbz/default.asp>

³ www.cg-raad.nl/wvg/wvgprotocoltekst.doc

⁴ interview dhr. Bless

zorgmanager bij een externe organisatie iets regelt, is het altijd nog maar de vraag welk belang voorop staat, het financiële of het welzijnsbelang. Als de gemeente het allemaal regelt, weet je zeker dat het welzijnsbelang voorop staat.⁵

Er is voor het gemeentehuis gekozen omdat deze toegankelijk is voor iedereen, bovendien heeft de gemeente op deze manier het meeste toezicht. Bovendien, mocht er iets misgaan, kan je gemakkelijker een wethouder aanspreken, desnoods door een motie. Via de politiek moet invloed blijven worden uitgeoefend en zicht gehouden worden over het beleid dat gevoerd wordt.⁶ Eerst dacht men erover meerdere meldpunten te organiseren zodat mensen niet zover meer hoeven te lopen. Hier is toch niet voor gekozen omdat het voor sommige mensen niet uit maakt of ze nou 2km of 200m moeten lopen, het is allemaal te ver. Mocht het nu dus zo zijn dat het gemeentehuis te ver weg is voor iemand die in aanmerking voor de Wmo wil komen, kan deze persoon bellen en komt er een ambtenaar naar hem of haar toe. Bovendien zit alle kennis nu bijeen en voorkom je dat mensen alsnog van het ene gebouw naar het andere worden gestuurd.

Daarnaast is een belangrijk doel van de Wmo dat de individualisering van de maatschappij wordt geremd.⁷ De sociale samenhang van bijvoorbeeld een wijk zou moeten worden versterkt door het oprichten van buurthuizen en dergelijke. Hierdoor ontstaan er veel vrijwilligers en mantelzorgers die vele taken van zorginstellingen over kunnen nemen.

In z'n totaal kun je wel stellen dat de Wmo een preventieve werking heeft, want mensen kunnen in een eerder stadium hulp krijgen en vergroten hun sociale omgeving. Hierdoor voorkom je weer dat mensen eerder in aanmerking komen voor zware AWBZ-zorg.⁸

⁵ interview dhr. Teunissen

⁶ interview dhr. Teunissen

⁷ interview dhr. Bless

⁸ Beleidsnotitie Wmo,

<http://www.zevenaar.nl/document.php?fileid=952&m=1&f=12815e5686f453579e0d2b59f9d14c30&attachment=0&c=1708>

Wat vinden de verschillende politieke partijen van de Wmo?

De meeste partijen waren vorig jaar rond deze tijd tegen de Wmo. Ze waren het eens de WVG aan te passen, maar vonden het idee van aanpak nog niet goed uitgewerkt. Vorig jaar zagen de partijen niet in hoe de WVG verbeterd kon worden met het idee dat er toen was. *“De PvdA is tegen de overhaaste invoering van de Wmo. Bovendien biedt het huidige wetsvoorstel te weinig garanties voor kwaliteit en toegankelijkheid van voorzieningen. Het is allerm minst zeker dat mensen straks maar met één gemeenteloket te maken krijgen, wat nu juist de bedoeling van de wet is.”*⁹

Nu zijn de partijen over het algemeen tevreden met de Wmo. Aan het eind van dit jaar komt er een analyse met evaluatie over de uitvoering van de wet. Hieruit zal blijken waar men de mist in gegaan is en wat er dus nog anders moet. Velen verwachten dat er alleen nog maar kleine aanloopfoutjes aangepakt moeten worden.¹⁰

De SP is blij met de vooruitgang maar is nog niet helemaal tevreden, *“Wij vinden ook dat de zorgplicht voor de huishoudelijke zorg weer moet worden ingevoerd en voorzieningen voor gehandicapten niet mogen worden overgelaten aan de willekeur van gemeenten. De eigen bijdragen die gemeenten kunnen vragen moeten worden beteugeld”*.¹¹

D66 vindt de individuele zorg die nodig is erg belangrijk en is daarom ook een voorstander van de Wmo.¹²

Ondersteuning dicht bij de mensen is een lofwaardig streven, waar de SGP ook graag haar medewerking aan heeft verleend.¹³

⁹ <http://www.pvda.nl/renderer.do/menuld/200006403/clearState/false/returnPage/200006621/pageld/20006423/instanceld/37907/itemId/200021338/dossierId/200023657/>

¹⁰ interview dhr. Teunissen

¹¹ http://www.sp.nl/standpunten/cd_172/standpunt_0ver_Wmo.html

¹² <http://www.d66.nl/9359000/1/j9vvhc6cwqbojx9/vhdskb5c67s7>

Persoonsgebonden budget en de zorg in natura

De gemeente is wettelijk verplicht om een persoonsgebonden budget én zorg in natura aan te bieden. De cliënt kan zo zelf kiezen wat hij of zij het beste bij zijn leven vindt passen en dus zo ook het beste weer in de samenleving terug kan komen. Het grote verschil tussen een persoonsgebonden budget en zorg in natura is dat je voor het één alles zelf moet regelen en voor het ander vrij weinig zelf hoeft te doen. Bij een persoonsgebonden budget krijgt de cliënt een som geldt waarmee hij of zij zelf bijvoorbeeld een huishoudelijke hulp in kan huren. Dit is een soort werknemer en hier dient dan ook belasting over betaald te worden, er komt dus veel administratie bij kijken, maar je hebt wel helemaal zelf in de hand wie je in huis neemt, op welke tijden diegene komt etc. In veel gevallen is een cliënt niet in staat of heeft hij of zij geen zin om dit allemaal zelf te regelen, dan komt diegene in aanmerking voor zorg in natura. De klant meldt zich bij het loket in het gemeentehuis en vanuit daar wordt er geregeld dat het gevraagde bij de klant komt.¹⁴ Het persoonsgebonden budget is ook een typisch onderdeel van de Wmo: de Wmo gaat er vanuit dat mensen zich zo lang mogelijk zelf in de samenleving kunnen redden, er wordt verwacht dat men eerst zelf iets probeert en daarna pas bij de gemeente aanklopt.¹⁵

De discussies in gemeente Zevenaar

In de gemeenteraad van Zevenaar zijn de meningen over de uitwerking van de Wmo nogal verdeeld.

Renee Teunissen, die namens de VVD in gemeenteraad zit, was duidelijk voor de

¹³ <http://www.sgp.nl/Page/nctrue/sp685/letter=W/standid=1803/index.html>

¹⁴ Verordening Wmo, pagina 5, <http://www.zevenaar.nl/document.php?fileid=1064&m=1&f=91d591745da094d3289f05c87ce2f214&attachment=0&c=1708>

¹⁵ Interview dhr. Bless

invoering van de Wmo, maar vond dat er gewoon één loket in het gemeentehuis moest komen en vond dat er niet zozeer meer moest worden gedaan aan de leefbaarheid van de buurt.

PvdA'er Tonnie Gevers vindt dat het duidelijk socialer kan; de sociale cohesie binnen woonwijken moet vergroten, wil de Wmo echt werken.

Teunissen: *'Als je de PvdA zijn gang had laten gaan, dan had je op allerlei verschillende plaatsen loketten gehad en dat gaat niet werken. Die moeten allemaal bemand worden en dit kan niet fulltime als het op zoveel verschillende locaties is. Daarom moet er gewoon één loket in het gemeentehuis komen, daar kan iedereen altijd heen. Je zou nog kunnen overwegen om het een paar avonden in de week in een dorps huis te doen, maar daar komt zo'n administratieve rompslomp op af dat je beter voor de ambtenaar met de laptop kunt kiezen die naar de mensen toe gaat.'*¹⁶ Waarop Gevers reageerde: *'De VVD zegt altijd: iedereen is voor zichzelf verantwoordelijk dus moet het ook maar zelf regelen, ook financieel. De PvdA heeft veel meer het standpunt: je moet mensen wel helpen en er moet geld beschikbaar zijn om de dingen te doen die mensen niet uit zichzelf doen of waar mensen geen geld voor over hebben.'*¹⁷ En dit is nou juist waar de PvdA bang voor is, dat de sociale controle en het sociale praatje in het buurthuis verdwijnt (of eigenlijk al is verdwenen).

Gaat de kwaliteit van de zorg achteruit?

Een veel besproken nadeel van de Wmo is dat de kwaliteit van de thuiszorg volgens sommigen achteruit zal gaan. In plaats van een professionele thuishulp die € 18,- per uur kost, worden nu alfahulpen ingezet die € 15,- per uur kosten. Bovendien

¹⁶ interview dhr. Teunissen

¹⁷ Interview mevr. Gevers

worden er veel mantelzorgers ingezet en verdwijnen daarmee veel banen.¹⁸ Mantelzorgers zijn mensen uit de omgeving van de zorgbehoevende die vrijwillig mensen helpen met bepaalde huishoudelijke en heel lichte medische taken. Nu de Wmo vanuit de gemeente wordt geregeld, weet je zeker dat niet het financiële maar het welzijnsbelang voorop staat. Maar de kans dat de kwaliteit van de zorg achteruit gaat bestaat dus wel. "Uit economisch oogpunt hebben gemeentes gelijk, alfahulpen zijn immers goedkoper en zo kost de Wmo de gemeente minder geld", zegt Jan de Wit van de Katholieke Stichting Thuiszorg Internos. "Maar wij zien met lede ogen aan hoe ouderen ineens geen zes, maar nog slechts drie uur hulp per week krijgen".¹⁹

Ook Tonnie Gevers, raadslid PvdA Zevenaar, maakt zich zorgen: "Ik maak me heel grote zorgen over de kwaliteit van de thuiszorg. Ik vind dat een zeer ongewenste werking van de Wmo. In feite zeggen ze nu: "het kan allemaal wel minder" en voor een deel doen ze dat door weinig geschoolde mensen in te zetten. Je maakt mij niet wijs dat iemand die vorig jaar uitgebreide hulp nodig had, dat nu niet meer nodig heeft."²⁰

Wim Bless, wethouder van Zevenaar, tevens lid van de PvdA maakt zich minder tot geen zorgen; "Tegenwoordig worden veel vaker de goedkopere krachten gestuurd en nu blijken de cliënten ook heel goed geholpen te zijn met de goedkopere zorg."²¹

Erg opmerkelijk is dat twee partijgenoten een heel andere visie naar voren brengen over de kwaliteitsverandering van de thuiszorg. De een maakt zich helemaal geen zorgen en is er vrijwel van overtuigd dat het allemaal goed loopt, terwijl de ander zich 'heel grote zorgen' maakt.

¹⁸ krantenartikel, Thuishulpen vliegen de laan uit, De Gelderlander

¹⁹ krantenartikel, Thuishulpen vliegen de laan uit, De Gelderlander

²⁰ interview mevr. Gevers

²¹ interview dhr. Bless

De VVD in Zevenaar maakt zich ook wel zorgen over de kwaliteit van de thuiszorg, maar zij denkt niet dat Wmo de oorzaak is van de verminderde kwaliteit. Teunissen: "De achteruitgang van de kwaliteit komt vooral, en dit is eigenlijk niet echt een Wmo probleem, omdat de bureaucratie in de thuiszorg toeneemt. De noodzaak voor verantwoording gaat te ver en ik denk dat dat meer een probleem is dan dat de Wmo het probleem is, ik heb het gevoel dat de Wmo hier een beetje voor gebruikt wordt."²²

En alle ontslagen van de thuiszorg?

De laatste tijd is er veel bericht over de vele ontslagen die bij de thuiszorgen zouden vallen. Maar volgens wethouder Bless hadden de externe organisaties dit allang aan moeten zich komen en hebben ze dus gewoon niet op tijd genoeg geanticipeerd op de verandering. Bless: "De cliënten worden nog steeds geïndiceerd door het CIZ dus daar ligt het niet aan, de vraag naar hulp is niet anders of minder geworden. De externe organisaties hebben nu dus duurdere krachten over en ze komen goedkopere krachten te kort. We vragen ons nu ook af waarom men voorheen die duurdere zorg bood, terwijl mensen het ook prima doen met de goedkopere krachten. De duurdere krachten zullen misschien voor hun baan moeten vrezen, maar aan de andere kant moet je niet over problemen maar over kansen praten. De minister heeft bedacht dat de goedkopere krachten met een beetje omscholing ook voor duurdere kracht door kunnen gaan en de duurdere krachten met een beetje omscholing taken in de verpleging kunnen doen en zo dus een heleboel ruimte onderaan de markt vrijkomt, wat heel fijn is voor starters. Ik vind het dus een beetje huilebalkerig van de externe organisaties die kennelijk te

²² interview dhr. Teunissen

laat zijn ingespeeld op de verandering van de vraag en nu een beetje op de blaren moeten zitten'.

VVD'er Teunissen vindt ook dat er voorheen niet goed genoeg is nagedacht over de verdeling van de taken binnen de thuiszorg; *'Als er iemand naar bed moet worden gebracht moeten er twee mensen komen, de ene die de vrouw omkleedt en een ander om de lichte medische verrichtingen te doen. Ik heb af en toe het gevoel dat het verdelen van kostenmensen een beetje doorgesloten is. Er zijn veel organisaties die een heleboel mensen in dienst hebben maar nu minder toewijzingen krijgen en dus mensen weg moeten doen. Het is erg spijtig dat er zoveel mensen ontslagen moeten worden, dat had niet zo mogen zijn.'*²³ Er wordt wel geprobeerd de mensen zo goed mogelijk ergens anders te plaatsen, maar dit blijft altijd een moeilijke klus. *'We proberen zoveel mogelijk mensen te behouden. Als we nu van stichting A naar stichting B gaan, proberen we de mensen van stichting A over te laten gaan naar stichting B, zodat zo min mogelijk mensen de deur uit moeten door onze aanbesteding. Maar wij gaan door met dezelfde stichting (STMG). Dat er mensen ontslagen moeten worden, was moeilijk te voorkomen. Er liggen al van oudsher contracten, maar dit gebeurt nou eenmaal, we moeten kijken naar kwaliteiten,'* aldus Teunissen.

Maar volgens Gevers hebben de ontslagen wel degelijk te maken met het CIZ dat anders werkt. Het protocol waar ze mee werken zou aangescherpt zijn en hierdoor zouden er minder werknemers nodig zijn. *'Waar ik me ook zorgen over maak is het aangescherpte CIZ-protocol, de normen zijn veel te streng. Voordat de WMO inging hebben ze landelijk een nieuw protocol voor het keuren van mensen ingevoerd en daar hebben ze de eisen heel erg aangescherpt. Van veel dingen zeggen ze nu: het is toch heel normaal dat de*

partner/huisgenoot/kinderen dat doen. Hier is de PvdA het niet mee eens, wij vinden het protocol te streng en maken ons hier wel zorgen over.', aldus Gevers.²⁴

Suggesties voor aanvulling op de Wmo

Meer buurthuizen in Zevenaar zou een goede aanvulling op de Wmo zijn, het liefst in elke wijk één. Ouderen kunnen komen omdat ze behoefte aan contact hebben. De sociale cohesie die er in de dorpen wel is, die zou je in de stad ook moeten vormen en daar heb je dan een plek voor nodig om bij elkaar te komen. Het maakt niet uit wat de ouderen doen: praten, borduren, kaarten. Het gaat erom dat ouderen zich niet zo eenzaam meer voelen, het is belangrijk om vereenzaming tegen te gaan.²⁵ De VVD in Zevenaar vindt dat Zevenaar niet te vergelijken is met een stad als Amsterdam, waar iedere wijk een klein dorpje op zich is en wijkgericht werken daar dus veel meer nut heeft, dan in Zevenaar.²⁶

Een ander goed idee is om het voorbeeld van Tilburg te volgen. Mensen kunnen bij het loket in het gemeentehuis vouchers kopen, een soort waardebonnen van € 5,- waarvoor je iemand een uur kan inhuren om voor je te werken. Je mag zelf kiezen wat je laat doen. Dat kan variëren van het indraaien van nieuwe lampen, vervangen van de wc-bril, het snoeien van de heg etc. Mensen die op de arbeidsmarkt helemaal geen kans hebben, kunnen nu wel klussen tegen betaling doen. Het systeem is heel simpel en kansloze werknemers krijgen zo weer een kans. Het wordt een soort klusbedrijfje waar iedereen -jong en oud, rijk of arm, gezond of gehandicapt- gebruik van kan maken. Bovendien voorkomen we op deze manier dat mensen zwart gaan werken en voelen de werknemers zich er beter bij. Ook om het feit dat ze dan kunnen zeggen: "Ik ga naar mijn werk/baan toe". Je moet alleen

²³ interview dhr. Teunissen

²⁴ interview mevr. Gevers

²⁵ interview mevr. Gevers

²⁶ <http://reneeeteunissen.nl>

wel oppassen dat de gemeente niet teveel gaat concurreren met andere bedrijven.²⁷

Dit zijn voorstellen waar mevr. Gevers duidelijk iets in ziet. De eerste optie, meer wijkcentra, is al in gang gezet. In het buurtgebouw van Zonnemaat, De Maatjes, worden al vaak ochtenden en middagen georganiseerd door leerlingen van het Vestersbos. Mensen doen spelletjes met elkaar of komen gewoon om gezellig met elkaar te kletsen. In andere wijken is het nog maar zeer de vraag of er wijkcentra op worden gezet. Het zijn vaak de wat oudere mensen die er het meeste behoefte aan hebben, maar zij zelf zullen niet zou snel initiatief tonen.

De tweede optie heeft mevrouw Gevers ook voorgesteld in de commissie. Het idee op zich was goed, maar velen vroegen zich af of de gemeente zich wel met dit zulk soort klussen bezig moest houden.

De toekomst

Het officiële beleidsplan is gemaakt voor de periode 2008-2011. De komende tijd zullen we dus nog moeten omgaan met deze Wmo. Gelukkig is dit voor velen geen groot probleem, de meeste partijen zijn erg tevreden met de nieuwe wet. Na dit eerste jaar zal er een eerste evaluatie komen die ons meer zal vertellen over de probleempjes die ontstaan zijn. In Zevenaar is de VVD ruim tevreden, ze hebben het voor elkaar gekregen om één loket in Zevenaar te plaatsen. De PvdA is over het algemeen tevreden, ze vindt alleen dat sociale cohesie nog verbeterd kan worden. Over het algemeen kunnen we dus stellen dat het doel van de Wmo bereikt is. Mensen moeten zo lang en zoveel mogelijk zelf blijven doen, men moet niet leunen, maar steunen!!

²⁷ interview mevr. Gevers